

О.В. Кнейслер, канд. економ. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
**Тернопільський національний
економічний університет**
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 36000,
Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ФУНКЦІЇ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

Економічна сутність перестраховання виявляється у виконуваних ним функціях. Функції перестраховання, з одного боку, обумовлюються сутністю перестраховання і носять об'єктивний характер, з іншого – допомагають глибше розкрити його внутрішній зміст та зовнішні форми прояву. При цьому питання щодо функцій перестраховання є дискусійним, а тому потребує детально вивчення.

Більшість вітчизняних та російських учених схиляються до думки, що перестрахованню властива така головна функція, як *вторинний розподіл (перерозподіл) ризику* [1, с.106; 2, С.403; 3, с.469, 4, с.48-49]. Тобто за допомогою перестраховання відбувається вторинний розподіл прийнятих на страхування ризиків між прямим страховиком та іншими страховиками, оскільки страховик може забезпечити страхувальнику лише таку гарантію страхового захисту майнових інтересів, яка відповідає його фінансовим можливостям. При цьому, на нашу думку, об'єктивно проявляється розподільна функція страхування. Проте, якщо розподільні страхові відносини забезпечують формування та використання страхових резервів у вигляді страхових премій, призначених для забезпечення страхового захисту в разі настання страхових випадків, то перестраховальні відносини сприяють подальшому перерозподілу страхових надходжень і формуванню резервів перестраховика для компенсації частини страхових виплат, здійснених прямим страховиком на користь страхувальників. Отже, можна стверджувати, що перестраховання виконує розподільну функцію, яка забезпечує перерозподіл грошових коштів між учасниками страхових (перестраховальних) процесів, окремими територіями та часовими періодами.

На нашу думку, серед головних функцій перестраховання доцільно виокремити *ризикову (захисну) функцію*, яка обумовлюється економічною природою перестраховальних відносин. Зміст її полягає у переданні за певну плату перестраховику майнової відповідальності за наслідки ризику в разі настання страхової події, передбаченої у договорі страхування. В рамках реалізації ризикової функції визначається об'єктивна необхідність перестраховального захисту. Зазначимо, що така функція є і головною функцією страхування.

Варто зазначити, що науковці виокремлюють допоміжні функції перестраховання. Серед них такі, як надання додаткових фінансових ємностей (капіталу) для прийняття прямим страховиком ризиків на страхування [1, с.106; 4, с.51]; мінімізація андеррайтерського ризику страховика [5, с.186-187]; забезпечення збалансованості результатів діяльності страховика за кожний звітний рік та захист його річного балансу, участь в податковому плануванні прямого страховика, створення умов для нагромадження активів страховиком, вплив на поліпшення показників платоспроможності прямого страховика [6, с.82]; забезпечення фінансової стійкості страхових операцій, вирівнювання сформованого страхового портфеля [4, с.49-50]; забезпечувальну, перетворювальну, балансуєчу, інвестиційну, аналітичну, дослідницьку та консультаційну, функції нівелювання, штучного підвищення андеррайтерської ємності страховика, міжнародного перенесення капіталу [7, с.52-54]; перестраховання дає змогу брати на страхування дуже дорогі та унікальні ризики, сприяє запровадженню та поширенню нових видів страхування, набирає форми зовнішньої торгівлі [8, с.335]. На нашу думку у загальному вигляді допоміжні функції відповідають основним тактичним завданням перестраховання: забезпечення збалансованого страхового

портфеля, фінансової стійкості страховика та рентабельності страхових операцій. Водночас реалізація цих функцій сприяє досягненню стратегічної мети перестраховування: забезпеченню захисту майнових інтересів учасників страхових та перестраховальних відносин. І як стверджує В.Д. Базилевич, перестраховування є одночасно захистом інтересів страховиків (страхуючи себе від неспроможності виконати зобов'язання перед клієнтами) та інтересів страхувальників, які отримують можливість застрахувати свої ризики і в разі реалізації ризику отримати відшкодування збитків [2, с.397].

Отже, суспільне призначення перестраховування знаходить своє виявлення не в кожній функції зокрема, а лише у їх єдності. Кожна функція характеризує різні сторони перестраховальних відносин, які разом представляють собою єдність і боротьбу протилежностей. В цілому функції перестраховування сприяють кількісному розвитку перестраховальних відносин, який веде до їх якісних змін, нова якість породжує нову кількість цих відносин, що призводить до їх якісного розвитку. Варто зазначити, що функції перестраховування є взаємозалежними і взаємопов'язаними, вони доповнюють одна одну. Так, об'єктивний характер перестраховування визначається потребою страховиків у перестраховальному захисті. У даному контексті перестраховування виступає методом формування цільових резервів для забезпечення такого захисту на основі перерозподілу страхових надходжень учасників страхових відносин у просторі і часі. Таким чином, як єдине ціле проявляються дві функції перестраховування: захисна (ризикова) та розподільна. Ці функції є одночасно функціями економічної категорії страхування, і як підкреслює К.С. Турбіна “основні функції перестраховування розкривають його фінансову сутність і підкреслюють вторинність у відношенні до прямого страхування і діяльності прямого страховика” [9, с.39]. Безумовно, ці дві сфери страхових відносин недоцільно розглядати безальтернативно відокремлено, оскільки за такого підходу відбудеться штучне протиставлення страхування і перестраховування. Водночас, функції притаманні перестраховуванню, визначають їх особливості як важливої складової страхової системи.

Список використаної літератури

1. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: підруч. / М.В. Мних. – К.: Знання України, 2006. – 284 с.
2. Базилевич В.Д. Страхування: підруч. / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
3. Экономика страхования и перестрахования. – М.: Издательский центр “Анкил”, 1996. – 224 с.
4. Постникова И.Ю. Теория перестрахования: моногр. / И.Ю. Постникова. – М.: ОАО “Московская типография “Транспечать”, 2009. – 144 с.
5. Шахов В.В. Страхование: Учеб. для вузов / В.В. Шахов. – М.: Анкил, 2002. – 248 с.
6. Merkin R. What is reinsurance? 1998. P.82.
7. Ткаченко Н.В. Оптимізація параметрів перестраховування / Н.В. Ткаченко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – №4. – С.52-64.
8. Ротова Т.А. Страхування: навч. посіб. – 2-ге вид. переробл. та допов. / Т.А. Ротова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 400 с.
9. Турбина К.Е. Тенденции развития мирового рынка страхования / К.Е. Турбина. – М.: Анкил, 2000. – 320 с.